

Naročnina za Jugoslavijo: celoletno 180 din (za inozemstvo: 210 din), za 1/2 leta 90 din, za 1/4 leta 45 din, mesečno 15 din. Tedenska izdaja za celo leto 50 din. Plača in toži se v Ljubljani.

Časopis za trgovino, industrijo, obrt in denarništvo

Uredništvo: Ljubljana, Gregorčičeva ulica 23. Tel. 25-52. Uprava: Gregorčičeva ul. 27. Tel. 47-61. Rokopisov ne vračamo. — Račun pri poštni hranilnici v Ljubljani št. 11.958.

Izhaia vsak ponedeljek, sredo in petek

Ljubljana, ponedeljek 25. septembra 1939

Cena posamezni številki din 1'50

Pred sejo Zveze

Od zedinjenja še nismo doživljali tako važnih in tako usodnih časov, kakor danes. V Evropi divja vojna, katere razvoj ne more danes še nihče predvideti, katere posledice pa čutijo vse države in naj še tako skrbno varujejo svojo nevtralnost. Sedanja vojna je nujno tudi gospodarska vojna in zato seže val njenega vpliva silno daleč. To je naša zunanja trgovina tudi prav zelo občutila, saj je za nekaj časa sploh zastal vsak izvoz. A tudi naša industrija je bila močno zadeta od posledic vojne in njena redna oskrba s surovinami je čisto ogrožena. Težave industrije pa so kaj hitro padle tudi na domačo trgovino in prav pogosto celo v mnogo večji meri, kakor pa je bilo potrebno.

Pod vplivom vseh teh težav, negotovosti, kaj prinese bližnja bodočnost, motenj na denarnem trgu, so pa nastali tudi nerazveseljeni pojavi dviganja cen in kopičenja blaga. Seveda pa je tu treba pripomniti, da ni bil vsak dvig cen tudi neupravičen, kakor nekateri mislijo. Zaradi teh neljubih pojavov se je v javnosti začela močna akcija za zatiranje draginje in posledica te akcije je tudi nova uredba o zatiranju draginje in proti brezvestni špekulaciji. Kakor vedno pri takih prilikah, pa so mislili nekateri, da je tudi sedaj prišel čas, da razgalijo svojo animoznost proti trgovcem in gospodarskim krogom in zato smo zopet slišali one zlonamerne in neutemeljene očitke, kakor da bi bil trgovec kriv vse draginje. Nujno je zato, da trgovstvo prav krepko nastopi proti tem ljudem, da se ne bodo ponovili časi, ki smo jih že preživljali.

Vse te težave, vse te nove razmere nujno zahtevajo, da trgovci zavzamejo svoje stališče in da z odločno besedo branijo svoje pravice ter da nastopijo proti onim, ki bi tudi v teh težkih časih hoteli z demagogijo na račun gospodarskih slojev pridobiti sebi popularnost.

Preživljamo pa tudi velike čase zaradi notranje preureditve naše države. S sporazumom je bila končana doba naših notranjih prepričanj in začela se je nova doba konstruktivnega dela na podlagi samoupravnih pravic ljudstva in nove ureditve države. Gospodarski sloji so živo zainteresirani na tem, da se država preuredi na način, da bo gospodarsko življenje v vseh pokrajinah olajšano in da padejo vse one ovire, ki so bile vzrok, da se naše gospodarstvo ni moglo razmahniti.

Hrvatski gospodarski krogi so že povedali svoje zahteve in svoje predloge, kako naj se upoštevajo gospodarski interesi pri prihodnji ureditvi države. Izjavili smo že, da morejo te zahteve skoraj v celoti podpirati tudi slovenski trgovci in slovenski gospodarski ljudje. Toda potrebno je, da izpregovori o vseh teh vprašanjih tudi edino kompetentni forum za slovensko trgovstvo, to je naša Zveza trgovskih združenj.

Zato je silno pozdraviti, da je bil glavni odbor Zveze trgovskih združenj sklican sedaj, v tako pravem času, ko je bolj ko kdaj koli potrebno, da so vsi slovenski trgovci o vseh vprašanjih popolnoma enega mnenja.

Iz te enotnosti mnenja pa se morajo roditi tudi potrebni ukrepi, da bo trgovstvo še bolj ko dosedaj moglo v javnosti braniti svoje stališče. Zlasti gospodarski ljudje se morajo zavedati, da se bo začelo življenje po Evropi raz-

vijati po novih smernicah in da se je treba za to novo življenje pravočasno pripraviti. V Jugoslaviji se je s sporazumom to novo življenje tudi že začelo. Ne smejo biti slovenski gospodarski ljudje tisti, ki bi bili na to pripravljeni

kot zadnji ali ki bi dopustili, da se nova ureditev izvede brez njih, t. j. proti njim.

V pravi čas je sklicana seja glavnega odbora Zveze trg. združenj in trdno smo prepričani, da bodo to dokazali tudi njeni sklepi.

Izjava trgovinskega ministra dr. Andresa

o likvidaciji „Feniksa“ in ustanovitvi direkcije za zunanjo trgovino

Trgovinski minister dr. Andres je vpeljal to hvalevredno novost, da enkrat na teden sprejme novinarje in jih informira o delu svojega ministrstva ter o važnejših dogodkih v gospodarskem življenju. Tako je sprejel trgovinski minister dr. Andres novinarje tudi zadnji petek ter jim dal v enournem razgovoru razne informacije. Med drugim je dejal, da sedaj njegovo ministrstvo zlasti intenzivno dela za prenos nekaterih poslov na banovino Hrvatsko. Tako so že dana navodila za prenos kompetenc Zavoda za pospeševanje zunanje trgovine ter dispozičija za prenos večjega zneska iz fondov, s katerimi razpolaga ta Zavod.

Nato je govoril

o likvidaciji „Feniksa“.

Trg. minister dr. Andres je dejal, da se je ta teden tudi začelo reševati vprašanje Feniksa in da je ta zadeva sedaj v zaključni fazi. »Vprašanje Feniksa je, kakor znano, v ozki zvezi z menicami naše vlade, ki so bile po dunajskem »Phönixu« založene v tujini. Sedaj je načelno sklenjeno, da se te menice honorirajo oz. izplačajo. Ena menica, ki je bila v Švici za vsoto 458.261 dolarjev, je bila 30. junija diskontirana za 450.000 dolarjev. Nadalje so bile diskontirane oz. cedirane jugoslovanske državne menice, ki so bile v posesti praških bank za vsoto 956.461 dolarjev. Predlagal sem ministrskemu svetu, da se te menice honorirajo in ministrski svet je moj predlog sprejel.

Organizacija direkcije za zunanjo trgovino

Vprašanju zunanje trgovine se posveča v trgovinskem ministrstvu, je nadaljeval minister, posebna pažnja. Na zadnji seji vlade sem poročal o potrebi ustanovitve direkcije za zunanjo trgovino v okviru ministrstva za trgovino in industrijo. Ta moj predlog je bil sprejet.

Gospodarski razvoj zadnjih let je privedel do novih metod dela in do kompliciranega sistema v zamenjavi blaga, kar vse zahteva načrtno vodstvo poslov v zunanji trgovini. Sedanji mednarodni dogodki so postavili zunanjo trgovino pred čisto nove naloge, v kateri se mora ta tem prej znajti, čim hitreje se menja razmere po svetu. Še večja potreba za edinstvo uprave naše zunanje trgovine se čuti zaradi možnosti novih komplikacij. V tem primeru je potrebna elastične in uspešne organizacije zunanje trgovine še posebno evidentna. Takšno organizacijo je mogoče postaviti samo z enotno upravo zunanje trgovine. Takšno upravo naj bi dala direkcija za zunanjo trgovino.

Delo za ustanovitev takšne direkcije je v teku. Moram pa pripomniti, da niso točne vesti, ki jih je objavil londonski list »Times« z dne 12. t. m., v katerih se govori o nekih novih smernicah, ki da se nameravajo uvesti v naši zunanji trgovini. Ta direkcija naj bi zajela vse ustanove, ki so se dosedaj bavile z nalogami in vprašanji naše zunanje trgovine. To so Zavod za pospeševanje zunanje trgovine, nadalje razni odbori, ki so bili po drugih resorih in ki so se bavili z vprašanji zunanje trgovine.

Oskrba industrije s surovinami iz tujine

Novinarji so nato vprašali ministra, katera vprašanja so se razpravljala v koordinacijskem odboru. Minister je odgovoril: »V koordinacijskem odboru se je razpravljalo tudi o oskrbovanju naše industrije s tujimi surovinami. Kakor znano, so v vseh državah uvedeni kontrolni ukrepi glede uporabe surovin. Ponekod se izdajajo ti ukrepi zaradi varčevanja s surovinami, ponekod pa zaradi državne tipizacije izdelkov.

Glede kreditiranja naše industrije,

katero vprašanje je danes postalo posebno aktualno, je minister dr. Andres dejal:

»To vprašanje je v resnici zelo nujno. Za rešitev tega vprašanja pa se bo počakalo na predloge zainteresiranih krogov. Kakor sem poučen, industrialci ravno sedaj razpravljajo o tem vprašanju ter bomo mogli že v kratkem njih predloge proučiti.«

Nova komisija za pregled cementnega kartela

Minister dr. Andres je nato novinarjem potrdil vest, da je bila imenovana nova komisija za pregled cementnega kartela. V prvi komisiji sta bila tudi dva narodna poslanca. Ker pa je bila med tem narodna skupščina razpuščena, je nastala potreba, da se ustanovi nova komisija. V tej komisiji so poleg drugih tudi dr. Krasnik

Seja glavnega odbora Zveze trgovskih združenj

za dravsko banovino bo v torek 26. septembra ob 17. uri v prostorih Združenja trgovcev v Mariboru, Jurčičeva ulica 8/I.

Dnevni red:

1. Poročilo predsedstva.
2. Razprava o načrtu uredbe o minimalni odškodnini učencem.
3. Razprava o predlogu mariborskega združenja radi obdaritve revnih otrok obmejnih šol.
4. Potrditev pravilnika Zveze pomočniških zborov.
5. Akcija proti »uputnicam«.
6. Razprava o predlogih Zveze z ozirom na predstoječo preureditev banovine.
7. Akcija glede davčne amnestije.
8. Predlogi zastopnikov združenj.
9. Slučajnosti.

Seja je sklicana v Mariboru, ker bo pri seji navzoč tudi predsednik naše Zveze tovariš Stane Vidmar, ki je tam v vojni službi.

Radi važnosti dnevnega reda naj se vsi člani glavnega odbora seje prav zanesljivo udeležijo, ker se bodo pri tej priliki razpravljala vsa aktualna vprašanja, ki so v zvezi z današnjim izrednim položajem.

Vlakovne zveze so na vse strani tako ugodne, da se lahko udeležijo seje prav vsi člani glavnega odbora.

Podpredsednik:

Anton Verbič s. r.

iz Zagreba. Naloga komisije je, da na kraju samem pregleda delovanje kartelne organizacije ter da potem predloži svoje poročilo. Na podlagi tega poročila bo potem izdal minister za trgovino in industrijo svoj odlok.

Program naše radijske postaje

Za ta teden napoveduje naša radijska postaja več govorov o delu naše radijske postaje v prihodnjem letu. Kakšen bo program naše radijske postaje prihodnje leto, torej še ne vemo, pač pa vemo že sedaj, da bo ta program zelo slab in zelo nezadovoljiv, če bo takšen, kakor je bil dosedaj. Zato smatramo za potrebno, da o našem radijskem programu spregovorimo nekaj odkritostnih, a tudi odločnih besedi.

Radijska postaja ima dvojni krog poslušalcev, domače in tuje. Temu primerno mora prilagoditi tudi svoj program, ki zato ne sme biti le informativen in zabaven za domače poslušalce, temveč mora biti tudi reprezentativen, da dostojno predstavlja pred tujim svetom našo domačo kulturo in da daje tujemu svetu vpogled v naše kulturno življenje. Če pregleujemo program naše radijske postaje, potem pač ne moremo reči, da bi se naša radijska postaja teh svojih dolžnosti zavedala. Reči moramo nasprotno, da se ne zaveda niti svojih dolžnosti do domačih poslušalcev, ker drugače pač ne bi bil njen program takšen, da se ga morajo naveličati celo fantje na vasi.

Pa da govorimo konkretnije. Glasbeni program naše radijske postaje je v glavnem takšen, da pravijo naši radijski postaji že

nekateri »harmonika-radio«. Harmoniki, citram in drugim podobnim koncertnim instrumentom je odmerjen silno velik del programa, dočim so naši resnični koncertni mojstri le redki gostje. Pa saj ne bi nič rekli, če bi bili ti nastopi s harmonikami, citrami, trompetami itd. na višku, toda dostikrat so na tako nizkem nivoju, da se pač ne bi smeli predvajati pred javnostjo.

Zelo širok prostor je odmerjen tudi vokalnim koncertom. Nekateri od teh so tudi dobri, a vse polno jih je, ki te ocene ne zaslužijo. Je sicer hvalevredno, če se začetnike podpira, toda tudi to mora imeti svoje meje in kar še ni zrelo, se tudi ne sme podajati javnosti.

Poglavje za sebe tvori radijski orkester, kateremu ne očitamo, da ne bi imel dobre volje, ki pa je sestavljen nesrečno in ki ne po krivdi godev nikakor ne more zadovoljivo izpolniti svojih nalog. Samo poslušajte druge radijske orkestre!

Prav znaten del vsega našega radijskega programa izpopolnjujejo plošče in reči je treba, da so te dostikrat še najboljši del vsega programa. Seveda pa to ne velja za obrabljene plošče ali pa za plošče, ki še posebej poudarjajo veliko ljubezen naše radijske po-

staje do citer, harmonike, jodlarskih pesmi itd.

Ugovarjalo se nam bo, da naša radijska postaja ne more nuditi boljšega programa, ker je radijskih naročnikov premalo in ker ima postaja premalo dohodkov. To je sicer zelo cenen izgovor, ki pa javnosti ne more zadovoljiti, ker smo tudi že doživeli čase, ko je bilo število radijskih naročnikov še manjše, program pa vendarle boljši in je še ostajal čisti dobiček. Tudi s sedanjimi dohodki bi se mogel radijski program prav silno izboljšati, samo če bi bil tu pravi koncept in če bi se nehala sedanja enostranost, ki tako zelo karakterizira ves naš radio. Nočemo zaenkrat o tem govoriti obširneje, toda kdor pregleda radijske programe, mora nam pritrčiti.

Če hoče naša radijska postaja nuditi svojim poslušalcem količkej zadovoljiv glasbeni program, potem je njena prva dolžnost, da poskrbi za dober orkester. Vsak teden bi nadalje morala nuditi radijska postaja res dober koncert in s sodelovanjem beograjskega in zagrebškega radia bi se moglo to tudi izvesti. A tega sodelovanja je vedno manj.

Radijska postaja se mora zavedati, da je glasbeni program postaje najvažnejši, naravnost merilo za njeno kvaliteto. Zato je tre-

ba glasbenemu delu programa tudi posvečati glavno pažnjo.

Druga privlačnost radia so poročila. Ali pa so ta v resnici privlačna? Ne zahtevamo od radijske postaje, da poseka s svojo informativno službo vse druge radijske postaje, toda vesti, ki so jih drugi listi že pred dnevi objavili, res ni treba ponavljati. In podati jih je treba tudi dobro, ne z velikanskimi pavzami, da postaja poslušalec do skrajnosti nestrpen in da bi najraje udaril po aparatu.

Tudi pravilno je treba poročati. Vremenska napoved napoveduje slabo vreme, nikakor ga pa ne obeta, kakor moramo na naši postaji poslušati dan na dan, večer za večerom.

Obsežno bi mogli tudi pisati o zabavnem programu naše radijske postaje, zlasti o onih slavnih 10 minutah zabave in o igrar, ki se dajejo v sobotah. Mislimo, da je bolje, če o tej visoki zabavi ne govorimo več.

Dobro se zavedamo, da ni lahko v naših skromnih razmerah nuditi dober radijski program. Še bolj res je, da samo en krog naših javnih delavcev te naloge še manj zmora. Če kje, potem bi moralo pri radijskem programu priti do sodelovanja vseh naših kulturnih in javnih delavcev, ker le v tem primeru bi bili vsem nalogam dorasli. Te uvidevnosti pa ni in zato je tudi nivo radijskega programa vse prej ko zadovoljiv. Ta nivo je približno takšen, kakor ga slika oficialni spored naše radijske postaje. Ta spored hoče biti s silo duhovit in celo dovtipen, v resnici pa se mu pozna njegova prisiljena duhovitost. Zato je tudi tako neprebavljiva.

Ni vseeno, kakšen je radijski program in zato smo napisali te skromne vrstice, ki jih bodo morada sprejeti drugače, kakor pa bi bilo dobro za stvar in za zboljšanje radijskega programa. Brez ozira na sprejem teh vrstic, pa je res že potrebno glasno povedati, da sedanji program radijske postaje nikakor ne zadovoljuje.

Nove cene soli

Upravni odbor samostojne uprave državnih monopolov je imel v petek dopoldne sejo, na kateri je na podlagi § 4. uredbe o samostojni upravi državnih monopolov izdal naslednji odlok:

1. Zniža se cena soli za prehrano, in sicer: a) kamene soli v zrnih, morske debele in drobne ter v briketih kakor tudi jodirane soli od 2'50 na 1'50 din za 1 kg; b) kamene zmlate in morske zmlate od 2'75 na 1'50 za 1 kg.
2. Znižajo se prodajne cene denaturirane živinske soli, in sicer: a) morske sušene, drobne in v briketih od 1'25 na 0'50 din za 1 kg; b) morske ali kamene soli zmlate od 1'50 na 0'50 din za 1 kg.
3. Zviša se cena soli za industrijske namene od 0'60 na 0'75 din za 1 kg.
4. Zviša se cena soli, ki se iz solarne Kreka prodaja v industrijske namene podjetju Elektro-Bosna v Jajcu, in sicer od 0'35 na 0'45 din za 1 kg.
5. Ambalaža (vreče in zabojci) se pri prodaji soli za ljudsko in živalsko hrano daje brezplačno zakupcem prodaje na debelo in maloprodajalcem, ki pa morajo tudi sami dati to ambalažo potrošnikom, kadar ti potrošniki enkrat vzamejo originalni zavitek (celo vrečo ali zaboj).
6. Iz pravilnika za velikoprodajo in maloprodajo soli se črta določba čl. 8., odst. 2.
7. Provizija maloprodajalcev pri prodaji denaturirane živinske soli se zniža od 30 na 10 din za 100 kg s tem, da prodajajo sol na drobno v bodoče zakupci velikoprodaje v vseh krajih, kjer obstoji velikoprodaja soli. Ta sklep upravnega odbora samostojne uprave državnih monopolov je odobril finančni minister.

Delo trgovskega društva „Merkur“

Iz poročila tajnika Antona Agnole

Na zadnjem obnem zboru Trg. društva »Merkur« je njegov tajnik Anton Agnola obširno poročal o delu društva. Iz njegovega poročila se jasno vidi, da opravljajo društvo še vedno zelo velike in koristne naloge, čeprav je velik del svojih prvotnih nalog odstopilo drugim organizacijam.

Uvodoma se je tajnik Agnola spominjal sedanjih težkih časov, v katerih je potreba še prav posebno, da družji gospodarske ljudi enotnost in povezanost v skupnem delu. Dobra volja in trdno zaupanje v uspeh sta temelj uspešnega dela.

Tajnik Agnola je nato počastil spomin umrlih članov. Od zadnjega občnega zbora so umrli:

Ilija Predović, trgovec v Ljubljani (30. 7. 1938), Franc Dolničar, prokurist firme I. Blasnika nasl. v Ljubljani (naš dolgoletni odbornik) (28. 10. 1938), Josip Verlič, veletrgovec v Ljubljani, (5. 1. 1939), Franc Verbič, zastopnik tvrdke I. C. Mayer (6. 3. 1939), Ljudmila Debevec, knjigovodkinja tvrdke Ivan Jelačin (23. 5. 1939), Karel Soss, trgovec v Ljubljani (17. 7. 1939), Peter Jenko, prokurist tvrdke Schneider & Verovšek (9. 8. 1939) in 16. 9. 1939. Karol Planinšek, trgovec v Ljubljani.

Po počastitvi njih spomina je nadaljeval:

Razmere v katerih se odraža današnje življenje, nam vedno bolj točno rišejo naš delokrog, tako da lahko imenujemo posamezne smernice, ki se v našem poslovanju razvrščajo sledeče: posredovalnica za delo, socialna pomoč, poučni tečaji in publikacije.

Posredovalnica ima že svojo tradicionalno vrednost vse izza časa prvih društvenih početkov, pa se vodi še danes v manjšem obsegu naprej. Posredovalnica je dosegla primerne uspehe. Razposlala je 238 obvestil za prosta mesta, prostih mest je bilo prijavljenih 60.

Naše društvo je že od vsega početka delovalo tudi na socialnem polju. »Podporni sklad« nam je omogočil, da smo z malimi enkratnimi ali zaporednimi darili priskočili na pomoč res potrebnim. V ta fond se stekajo vsa darila in prispevki, ki nam jih naklonijo oblasti, ustanove in vsi oni naši prijatelji, ki vedo ceniti naš visok in dober namen. Ta fond sprejema naklonila vseh onih naših dobrotnikov, kateri slavijo to ali ono priliko v svojem poslovanju ali privatnem življenju in s tem dokažejo svoje polno razumevanje za naše lepo socialno delo. Posebna zasluga za ta fond gre našemu predsedniku dr. Franu Windischerju, ki z zavidljivo vnetost najde v vseh krogih novih virov. Naj bo izrečena vsem plemenitim darovalcem iskrena zahvala, naše prijatelje pa, ki so nam dokazali svojo naklonjenost in razumevanje, pa naprošamo, da nam jo ohranijo še v bodoče.

Tudi letos smo priredili vrsto poučnih tečajev. Ti tečaji so namenjeni onim, ki jim je do tega, da se v svojem prostem času priučijo raznih znanosti iz trgovskega šolstva, posebno pa tujih jezikov, da se na ta način bolje usposobijo za poklicno življenje. Poučni tečaji so pričeli z 10. oktobrom in so trajali do konca aprila. Priredili smo tečaj za stenografijo, ki je bil popolnoma brezplačen, potem jezikovne tečaje za nemščino in laščino. Jeziki se poučujejo v nižjem in višjem tečaju, tako za začetnike in one, ki imajo že malo podlage. Udeležencev je bilo okrog 200, kar dokazuje, da je med mlajšim trgovskim nara-

ščajem dovolj dobre volje do dela in resnosti. Ustrezajoč sedanjim gmotnim težnjam, smo priredili nekatere tečaje brezplačno. Prirejanje teh tečajev zahteva od društvene blagajne precejšen izdatek, a kljub temu se tega nismo strahili, ker nas pri tem navdaja prijetna zavest zelo koristnega dela.

Elito med gospodarskimi publikacijami predstavlja naš »Trgovski tovariš«, ki prinaša vsebinsko vzorno zbrano snov. Ta publikacija veže v tesen krog vse članstvo iz središča in okolice in prinaša v kratkih člankih in razpravah najaktualnejše probleme iz strokovnega področja. Revija je brezplačna za člane. Uredništvo je v krepki roki našega tovariša Kavčiča, ki zasluži tudi s tega mesta vse priznanje za vzorno delo.

Nadaljnja naša publikacija je »Trgovski koledar«, s skrbno zbrano vsebino iz vseh za poslovne kroge važnih področij. Naklada dosega 2000 izvodov in po malenkostni odškodnini sodeč, bi morala ta knjižica na vsako poslovno mizo. Tu doživimo marsikdaj razočaranje, ker se koledarček ne sprejme, ali sprejme in ne plača. Toplo prosimo vse, da poagitirajo za Trgovski koledar in da ga sprejmejo in plačajo, ko ga jim pošljemo ob novem letu. Nadvse spreten urednik »Trgovskega koledarja« je naš dober tovariš

g. Zelenik, da smo mu dolžni vse priznanje.

Imamo tudi svojo knjižnico, ki obsega lepo število zvezkov, večinoma poučnih in strokovnih spisov in je članom vedno na razpolago.

Kakor v prejšnjih letih, tako smo tudi letos namesto naše tradicionalne prireditve »Trgovski ples« pokrenili nabiralno akcijo v podkrepitev podpornega fonda in za kritje stroškov učnih tečajev in izdajo »Trgovskega tovariša«. To akcijo smo izvršili deloma s primernimi dopisi, vrhu tega sta nam z znano požrtvovalnostjo priskočili na pomoč naši odlični odborniki ge. dr. Bretlova in Leskovčeva. Ti prispevki tvorijo našo zakladnico, ki jo moramo tako pogosto prazniti, pa naprošamo zato naše prijatelje, da nam ostanejo še nadalje naklonjeni dobrotniki. Prepričani ste lahko vsi, da se vsak dinar porabi po dobri presoji za plemenito in koristno stvar.

V stanju članstva ni bistvenih sprememb in je stanje naslednje: 15 častnih članov, 34 ustanovnih članov, 72 podpornih članov-sotrudnikov, 229 rednih članov-sotrudnikov, 47 podpornih članov-trgovcev, 132 rednih članov-trgovcev, skupno torej 514 članov.

Tajništvo je prejelo 461 raznih dopisov, odposlanih pa jih je bilo 349.

Postopek pri kontroli izvoza

Narodna banka je predpisala s svojo okrožnico d. d. št. 28 naslednja navodila za zahtevanje deviznih potrdil za izvoz predmetov, navedenih v biljenu št. 205:

1. Za dovoljenje izdajanja deviznih potrdil (potrdila o zavarovanju valute) za izvoz predmetov, navedenih v seznamu 1. — brez ozira na državo, v katero se izvozi — se morajo obračati izvozniki na devizno direkcijo (komitet za izvoz) izključno samo po pooblaščenih zavodih.

2. Pooblaščen zavodi morajo dostaviti prošnje za dovoljenje izdaje deviznih potrdil s posebnim pismom za vsak predmet in vsako firmo Narodni banki — odseku za kontrolo izvoza.

Te prošnje morajo vsebovati naslednje podatke:

- a) vrsto blaga, za katero se zahteva dovoljenje za navedbo tar. številke uvozne carinske tarife in redne številke iz cenika finančnega ministrstva, po katerem se varuje valuta.
- b) količino in vrednost blaga,
- c) državo, v katero se izvozi,
- č) ime domačega izvoznika in tujega kupca,
- d) način plačila (s svobodnimi devizami, po kliringu, s plačilom vnaprej itd.).
- e) po kateri poti se bo blago poslalo.

Istočasno mora pooblaščen zavod potrditi na podlagi podpisane zaveze izvoznika, ki jo mora priložiti prijavi, da je blago izključno domačega izvora ter pooblaščajč Narodno banko, da ga more za vrednost potrdila zadolžiti po žiroračunu za pol odstotka za račun manipulativnih stroškov.

Na devizna potrdila, ki se izdajo na podlagi dovoljenja banke, morajo zavodi zapisati vedno številko in datum dovoljenja Narodne banke, na podlagi katerega so potrdilo izdali.

3. Pooblaščen zavodi morajo dostaviti devizni kontroli takoj po prejemu te okrožnice seznam firm, katerim so v času od 4. t. m. pa do danes izdali potrdila za izvoz navedenih predmetov v seznamu

po car. št. 1, 2, 3, 4, in 8 ter pri tem navesti podatke iz točke 2. te okrožnice.

4. Ker zamenjuje seznam kontroliranih izvoznih predmetov št. 1. vse prejšnje, naj zavodi črtajo navodila, ki se nanašajo na predmete, navedene v okrožnicah: dev. št. 33 z dne 2. marca, dev. št. 38 z dne 8. marca, dev. št. 73 z dne 8. maja, dev. št. 100 z dne 19. junija, DD št. 8 z dne 28. julija, DD št. 12 z dne 1. avgusta in DD št. 25 z dne 1. septembra, vse iz leta 1939.

5. Razveljavljajo se določbe okrožnice dev. št. 37 z dne 8. marca, po katerih so mogli pooblaščen zavodi izdajati devizna dovoljenja za izvoz kontroliranih predmetov brez dovoljenja Narodne banke, če je šlo za izvoz v neklirinške države in se je plačilo izvršilo v celoti v svobodnih devizah. Začeti s 18. septembrom morajo zahtevati pooblaščen zavodi predhodno dovoljenje brez ozira na državo izvoza in način plačila, in sicer za vse predmete, navedene v priloženem seznamu.

6. Prav tako se razveljavljajo določbe okrožnice dev. št. 83 z dne 16. maja, ki se nanašajo na izvoz konoplje, ker se v njih predvideni postopek razširi na vse predmete v seznamu.

7. Opozarjajo se pooblaščen zavodi, da se ne obračajo za izvozno dovoljenje predmetov, navedenih v okrožnici DD št. 5 z dne 21. julija, kar velja za vse predmete prepoved izvoza za vse države.

8. Tudi pri tej priliki se opozarjajo pooblaščen zavodi, da se ne smejo izdajati devizna dovoljenja za izvoz predmetov, ki so popolnoma ali deloma tujega izvora, bodisi da so surovine, polfabrikati ali gotovi izdelki, brez ozira na državo uvoza, v kolikor niso navedeni v seznamu, brez predhodnega dovoljenja narodne banke.

Vsak trgovec mora biti naročnik „Trgovskega lista“

Politične vesti

Mussolini je sprejel zastopnike fašističnih oblasti iz Bologne ter imel pri tej priliki na nje pomemben političen govor. Dejal je med drugim: Zbrali smo se v trenutku, ko se morda ne bo spremenila samo karta Evrope, temveč vseh kontinentov. Ti dogodki so naravno vznemirili tudi Italijo. Peščica bednih ljudi je hotela to vznemirjenje izkoristiti in širila je vse mogoče vesti, ki so se tikale tudi mene. Z vsemi temi razširjevalci lažnih vesti bo treba temeljito obračunati. Italijanski narod ve, da se ne sme vznemirjati pilot, ko ubira svojo pot in zato zaupa brez besed. Italijanski narod tudi ve, da bom, kadar bo treba, stopil na balkon in objavil zgodovinske sklepe, kakor sem storil 2. oktobra 1935, in 9. maja 1936. Zaenkrat pa to ni potrebno. Naša politika je čisto v skladu z našimi narodnimi interesi, sporazumi in pakti, ki smo jih sklenili, pa tudi z željami vseh nevtralnih narodov, in tudi nemškega, da se spopad omeji. Poljska je sedaj likvidirana. V Evropi še ni nastala prava vojna in se more še preprečiti. Zaman so vse iluzije, da je še mogoče obnoviti stare pozicije, ki jih je realnost že likvidirala. Pаметno sta ravnali angleška in francoska vlada, da nista reagirali na rusko intervencijo na Poljskem, ne bosta pa mogli moralno opravičiti, ker ne priznavate stanja, ki ga je na Poljskem ustvarila Nemčija. Za vse Italijane velja: Pripravimo se vojaško, da bomo lahko odgovorili na vsako eventualnost in da bomo lahko podprli vsak poskus, ki stremi za tem, da se vrne mir. Delati v miru in bdeli. To je in ostane cilj italijanskega naroda.

Mussolini je stavil francoski vladi nov mirovni predlog, ki je temeljil na priznanju nemške okupacije Poljske. Francoska vlada je zato predlog odklonila.

Italijanski list »Popolo d'Italia« piše, da se bo sodelovanje Nemčije in Rusije najbrže nadaljevalo in še poglobilo. To bo morala upoštevati tudi Italija pri svoji bodoči zunanji politiki. Pojav Sovjetske Rusije na Karpatih pomeni popolnoma nov element v evropskem položaju, ki nikakor ne bo ostal brez vpliva na nadaljnji razvoj mednarodne situacije. Rusija je prišla v srednjo Evropo in se ne bo pustila več iz nje izriniti, temveč bo hotela imeti soodločujočo besedo v vseh važnejših vprašanjih. S tem pa se je znatno spremenilo tudi ravnanje velesil, kar ne more ostati brez posledic.

Italijanska vlada je sklenila, da odpokliče z Dodekaneza vse one čete, ki so bile poslane tja ob pričetku mednarodne napetosti.

Nemška vojaška misija, ki je prišla v Moskvo, je bila v Moskvi samo pol dneva, ker je samo podpisala sporazum o demarkacijski črti, ki je določena med nemško in sovjetsko vojsko. Sporazum o demarkacijski črti sta objavila nemški in sovjetski diplomatski urad. Po tem sporazumu teče meja po reki Pisi od vzhodno-pruske meje do izliva v Narve, po Narve do njegovega izliva v Bug, nato do izliva Buga v Vislo in naprej do izliva Sana v Vislo, in nato pa po Sanu do njegovega izvira. Nemške čete bodo s tem prepuštile Rusom vsa petrolejska polja okrog Drohobiča in Borislava. Sovjetska vojska pa zasede vso bivšo poljsko-romunsko mejo, vso poljsko-madžarsko mejo in bo mejila tudi na Slovaško. Sovjetska vojska bo sedaj na zgodovinskem Jablonckem prelazu, ki ga označujejo kot vrata v srednjo Evropo.

Nemške čete so se že začele umikati na novo demarkacijsko črto.

Na zapadni fronti prodirajo Francozi, kakor pravijo komentatorji francoskih listov proti Zwi-brücknu. Na fronti so bili večji letalski boji.

Nemci so zbrali na zapadni fronti že nad 70 novih divizij. Splošno napovedujejo ta teden pričetek večjih bojev na zapadni fronti.

Na angleških tleh je bila v petek druga seja zavezniškega vojnega sveta. Na seji so razpravljali o vojaškem položaju.

Nemci so prepričani, da bo predsednik Roosevelt prodrl s svojim predlogom, da se zakon o nevtraliteti spremeni in da bo potem Amerika dobavljala Angliji in Franciji vse potrebno orožje. »Basler Nachrichten«, ki sporočajo to vest, dostavljajo, da menijo v Berlinu, da je položaj v Združenih državah Severne Amerike danes isti, kakor je bil leta 1917. tik pred vstopom Amerike v vojno.

Ruski poslanik Majski v Londonu je bil po 23. avgustu prvič zopet pri angleškem zunanjem ministru Halifaxu. Prišel je k njemu na povabilo Halifaxa.

Uredba o zatiranju draginje in proti brezvestni špekulaciji

Na podlagi § 113. finančnega zakona za leto 1939-40. je ministri svet na predlog ministra za socialno politiko in ljudsko zdravje in v sporazumu z ministri za trgovino in industrijo, za pravosodje, za kmetijstvo in za notranje zadeve predpisal naslednjo uredbo z zakonsko močjo o zatiranju draginje in brezvestne špekulacije:

Pod določbe uredbe spadajo:

Čl. 1. — (1) 1. življenjske potrebe (ljudska hrana), jedi, pijače in živinska hrana, obleka, obutev, kurivo in razsvetljava; 2. poljedelske naprave, poljedelsko orodje in ostala sredstva, ki so potrebna za kmetijsko proizvodnjo; 3. pogonski material; 4. gradbeni material; 5. stanovanja in lokali; 6. drugi nujno potrebni predmeti, v kolikor se ne nahajajo v seznamu luksuznih predmetov po zakonu o skupnem davku na poslovni promet in 7. material in orodje za izdelavo vseh prej imenovanih predmetov. (2) Pod določila te uredbe ne spadajo: a) proizvodi kmetov z lastnih posestev; b) monopolski predmeti in prodaja zdravil v lekarnah.

Kopičenje blaga prepovedano

Čl. 2. — (1) Vsak proizvajalec, posredovalec ali prodajalec življenjskih potrebščin in ostalega blaga bodisi da prodaja na debelo ali na drobno, je dolžan dati v prodajo življenjske potrebščine in ostalo blago proizvedeno in nabavljeno za prodajo.

(2) Prepovedano je kopičenje življenjskih potrebščin in ostalega blaga z namenom, da bi se potrebščine in blago odtegnili prometu in s tem povišala njihova cena.

Za kopičenje pa se ne bo smatrala nabava življenjskih potrebščin in ostalega blaga za potrebe lastnega gospodinjstva, če njihova zaloga ne presega običajne potrebe. Dalje se ne bo smatralo za kopičenje zaloge blaga pri nabavljalno-prodajnih zadrugah in njihovih zvezah, ki je namenjeno za redno preskrbovanje zadrug.

(3) Prepovedano je omejevanje proizvodnje, nabave in prodaje življenjskih potrebščin in ostalega blaga pod običajnim obsegom, prav tako pa tudi drugi postopki, ki dovedejo do dviga cen življenjskih potrebščin in ostalega blaga.

Kdor se pregreši proti predpisom tega člena, bo kaznovan z zaporom do enega leta dni in z denarno kaznijo do 100.000 din.

Čl. 3. — (1) Prepovedano je večkratno prekupčevanje oz. uvajanje nenavadnih posredovanj v prometu z življenjskimi potrebščinami in ostalim blagom, zaradi česar bi se mogla pospeševati »verzijska trgovina«.

Prodaja na trgih in sejnih

(2) Prepovedano je kupovati življenjske potrebščine in ostalo blago na trgih, tržiščih in sejnih zaradi prekupčevanja na istem mestu in v času trajanja istega sejmskega dne.

(3) Prodajalci na drobno morejo zaradi svoje preskrbe sklepati s prodajalci na debelo kupoprodaje na trgih »tržiščih« in sejnih samo pred in po času, ki je določen za prodajo na drobno na dotičnem mestu.

(4) Prepovedano je menjanje brez opravičljive potrebe običajnih pogojev in načinov prodajanja življenjskih potrebščin in ostalega blaga po proizvajalcih, posrednikih in prodajalcih.

Kdor se pregreši proti predpi-

som tega člena, bo kaznovan z zaporom do 6 mesecev in denarno kaznijo do 50.000 din.

Člen 4. — (1) Prepovedano je kupovati od ljudi, ki prinašajo življenjske potrebščine na trg, blago že na potu do trga z namenom prekupčevanja.

(2) Prepovedano je prav tako odvracanje proizvajalcev in drugih oseb od tega, da bi prinašali življenjske potrebščine na trg.

Kdor se pregreši proti predpisom tega člena, bo kaznovan z zaporom do 30 dni in denarno kaznijo do 5000 din.

Dogovori zaradi zvišanja cen prepovedani

Čl. 5. — (1) Prepovedani so dogovori med proizvajalci, posredniki in prodajalci v namenu, da se določajo cene življenjskim potrebščinam in ostalemu blagu.

(2) Sporazumi, ki so pravilno registrirani ali pa bodo registrirani pri ministrstvu za trgovino in industrijo po uredbi o kartelih, bodo revidirani, v kolikor se nanašajo na cene in pogoje prodaje. To revizijo bodo izvrševali organi, ki jih bo imenoval minister za trgovino in industrijo v sporazumu z ministroma za socialno politiko in ljudsko zdravje ter za kmetijstvo.

Kdor se pregreši proti predpisom tega člena, bo kaznovan z zaporom do enega leta dni in z denarno kaznijo do 100.000 din.

Cene se morajo vidno označiti

Čl. 6. — Vsakdo, kdor prodaja življenjske potrebščine in ostalo blago v trgovini, na trgu, tržišču ali na drugem mestu, mora na vidnem mestu posamič ali v skupnem ceniku označiti cene posameznim predmetom tako, da jih lahko jasno vidi vsakdo.

Kdor se pregreši proti predpisom tega člena, bo kaznovan z zaporom 30 dni in z denarno kaznijo do 5000 din.

Čl. 7. — (1) V hotelih, restavracijah, kavarnah, javnih kuhinjah in drugi gostinskih obratih se morajo cene jedilom in pijači označevati na jedilnem listu na običajen način.

(2) V hotelih in ostalih gostinskih obratih, ki oddajajo sobe, se mora v vsaki sobi izobesiti cenik. Iz cenika se mora razvideti, od katerega do katerega časa velja označena cena in kateri je skrajni čas za odpoved. V označeno ceno se vračuna tudi nagrada za postrežbo, kar je treba izrečno označiti v ceniku.

Kdor se pregreši proti predpisom tega člena, bo kaznovan z zaporom do 30 dni in z denarno kaznijo do 5000 din.

Dopusti se le običajni trgovski dobiček

Čl. 8. — Prepovedano je proizvajalcem, posrednikom in prodajalcem zahtevati za življenjske potrebščine in ostalo blago višjo ceno, kakor je tista, ki jo zagotavlja običajni in dovoljeni čisti trgovski dobiček.

Kdor se pregreši proti predpisom tega člena, bo kaznovan z zaporom do šestih mesecev in s kaznijo do 5000 din.

Čl. 9. — Pooblašča se minister za trgovino in industrijo ter minister za socialno politiko in ljudsko zdravje, da v sporazumu, z ostalimi zainteresiranimi ministri izdaja v primeru potrebe uredbo o kontroli cen življenjskih potrebščin in ostalega blaga iz čl. 1. te uredbe.

Kdor se pregreši proti predpisom, izdanih v smislu tega člena, bo pri trgovini na debelo kaznovan z zaporom do šestih mesecev in denarno globo do 50.000 di-

narjev, pri trgovini na drobno pa z zaporom do 30 dni in z denarno globo do 5000 din.

Odbori za zatiranje draginje

Čl. 10. — (1) V vseh mestih, sreskih krajih, industrijskih središčih in naseljih z več ko 5.000 prebivalci se bodo v roku 10 dni po objavi te uredbe ustanovili odbori za zatiranje draginje in brezvestne špekulacije.

(2) Odbori za pobijanje draginje in brezvestne špekulacije obstoje v skladu s krajevnimi razmerami od 3 do 6 članov, in sicer: iz predstavnikov upravne oblasti, potrošnikov, predstavnikov prodajnih in nabavljalnih zadrug, trgovcev, proizvajalcev, industrijcev in obrtnikov ter stanovanjskih najemnikov. Vsak član tega odbora mora imeti tudi svojega namestnika iz svoje vrste. Člane in namestnike, ki predstavljajo gospodarske ali profesionalne skupine, določajo njihove organizacije. Članstvo v teh odborih je častno in brezplačno. Organizacijo vseh odborov izvede prvostopna splošna upravna oblast.

(3) Naloga teh odborov je, da kot posvetovalni organi sodelujejo z upravnimi oblastmi pri izvajanju predpisov te uredbe in da ugotovljene nepravilnosti prijavljajo nadrejeni oblasti.

Najemnine lokalov in stanovanj

Čl. 11. — (1) Pooblašča se minister za socialno politiko in ljudsko zdravje, da v sporazumu z ministrom za trgovino in industrijo ter ministrom za pravosodje predpiše posebno uredbo, s katero se bodo uredile najemnine lokalov in stanovanj.

(2) Do izdaje te uredbe se najemnine lokalov in stanovanj ne smejo zvišati ali pa biti višje, kakor so bile na dan 1. septembra 1939.

Kdor bi zviševal najemnine stanovanj in lokalov, se kaznuje z zaporom do treh mesecev in denarno globo do 20.000 din.

Čl. 12. — Pooblašča se minister za socialno politiko in ljudsko zdravje, da more zaradi zatiranja draginje in brezvestne špekulacije, kakor tudi zaradi boljše prehrane siromašnega prebivalstva, če se pokaže potreba, v sporazumu z zainteresiranimi ministri ustanoviti javne aprovizacijske ustanove in podpirati že obstoječe oziroma ustanoviti nove nabavljalne in prodajne zadruge.

Kazni

Čl. 13. — Kdor se pregreši proti čl. 2., 3. in 8. te uredbe, se lahko kaznuje poleg kazni, ki je določena za dotično kaznivo delo, tudi s prepovedjo nadaljnjega obratovanja začasno ali za vedno.

Čl. 14. — (1) Pri prekrških iz čl. 2., 3., 4., 5., 6., 7., 8. in 9. te uredbe sme preiskovalna oblast začasno zapleniti vse blago, ki je bilo predmet kazenskega dejanja, ter ga izročiti določenemu oskrbniku v shrambo pod zakonsko odgovornostjo. V teh primerih je dolžna preiskovalna oblast dostaviti naredbo zaplenbe v roku 24 ur pristojnemu sreskemu sodišču, ki je dolžno v naslednjih 24 urah izdati odlok, s katerim se prejšnji ukrep potrdi ali razveljavi.

(2) V primerih iz čl. 2., 3., 4., 5., 6., 7., 8. in 9. te uredbe se lahko poleg zaporne in denarne kazni obsojenemu odvzame vsa količina blaga, ki je bila predmet kazenskega postopka, v korist sklada za prehrano siromakov, pri ponovnem kazenskem prestopku pa se blago mora odvzeti.

Čl. 15. — (1) Lastnik podjetja

(obrata), če je fizična oseba, odgovarja za prestopke iz te uredbe, v kolikor ne bo dokazano, da so bila ta dejanja izvršena po njegove nameščenosti ter brez njegove vednosti, oziroma naknadne odobritve. V tem primeru odgovarja nameščenec sam. Za denarno globo pa solidarno jamči tudi lastnik podjetja, oziroma obrata.

(2) Pri pravnih osebah odgovarja oseba, kateri je poverjeno vodstvo poslova, v kolikor ne bo dokazano, da je bilo delo izvršeno brez njene vednosti. V tem primeru odgovarja oseba, ki je dejanje izvršila. Za denarno kazn, na katero bi bila ta oseba obsojena, pa solidarno jamči tudi pravna oseba.

Čl. 16. — (1) Vsa dejanja po tej uredbi se dele na prekrške in prestopke.

(2) Prekrški so tista dejanja, za katera predpisuje ta uredba kazni zapor do 30 dni in denarno kazn do 5000 din. Ostala dejanja so prestopki.

Čl. 17. — (1) Zaporne kazni, izrečene po tej uredbi, se ne morejo zamenjati z denarnimi kaznimi, toda v primeru neizterljivosti se bodo zamenjale denarne kazni v zaporne, računajoč za vsake 50 din po en dan zavora.

(2) Pretvoritev denarne kazni v zaporno kazn ne more presegati treh mesecev pri prestopku niti 30 dni pri prekršku.

(3) Pogojne kazni se ne smejo izrekat.

Čl. 18. — (1) Prijave se predložijo prvostopni splošni upravni oblasti oziroma državn, krajevni policijski oblasti.

(2) Za izsleditev in presojo prekrškov po tej odredbi so pristojne prvostopne splošne upravne oblasti, oziroma drž, krajevne policijske oblasti, preiskavo pa izvršujejo po predpisih obstoječih postopkov za preiskovanje prestopkov v posameznih krajih.

(3) Za predhodne preiskave glede prestopkov po tej uredbi so pristojne prvostopne splošne upravne oblasti, oziroma državne krajevne policijske oblasti, za razpravljanje in izrek sodbe pa so pristojna sreska sodišča po predpisih kazenskega sodnega postopka.

(4) Postopek je nujen.

Čl. 19. — (1) Proti razsodbi prvostopnih splošnih upravnih oblasti, oziroma državnih krajevnih policijskih oblasti, katere se morajo dostaviti obsojencu v roku 8 dni, imajo obsojenci pravico pritožbe na bana, oziroma na upravnika mesta Beograda v roku osem dni.

(2) Proti razsodbi sreskega sodišča, ki se mora obsojencu dostaviti v roku 8 dni, ima obsojenec pravico pritožbe na okrožno sodišče v roku 8 dni.

Čl. 20. — (1) Izvršne razsodbe se objavljajo v »Službenih novinah« na stroške obsojenca.

Čl. 21. — (1) Kaznivost prekrška po tej uredbi zastara v enem letu, kaznivost prestopka pa v dveh letih od dneva, ko je prestopok izvršen.

(2) Izvršitev kazni pa ne zastara.

Nov sklad

Čl. 22. — (1) Pri ministrstvu za socialno politiko in ljudsko zdravje se ustanovi sklad za prehrano siromašnega prebivalstva, kamor se stekajo vse denarne kazni in denar od prodanega zaplenjenega blaga zaradi prekrškov te uredbe.

(2) Vse denarne kazni in denar od prodanega blaga po odredbah te uredbe pošljejo izvršne oblasti v naložbo Državn, hipotekarni banki po izteku vsakega meseca, najmanj pa do 5. dne prihodnjega meseca.

V gostilni in restavraciji

zahtevajte vedno izrečno

Rogaška mineralno vodo!

Ona Vam na prav prijeten način pospešuje prebavo in Vaš organizem Vam bo za to hvaležen.

(3) Minister za socialno politiko in ljudsko zdravje razdeljuje dohodke tega sklada za prehrano siromakov po banovinah, oziroma na upravo mesta Beograda in po ključu zbranih kazni in denarja za prodano blago na ozemlju dotične banovine oziroma uprave mesta Beograda.

Ostala določila

Čl. 23. — (1) Pooblašča se minister za socialno politiko in ljudsko zdravje ter minister za trgovino in industrijo, da v sporazumu z zainteresiranimi ministri predpiše, če zahteva potreba, pravilnik za izvrševanje te uredbe, kakor tudi da izdaja vse potrebne predpise in navodila za njeno izvajanje.

Čl. 24. — (1) Pri ministrstvu za socialno politiko in ljudsko zdravje se ustanovi odbor za zatiranje draginje in brezvestne špekulacije, ki ima nalogo proučevati vprašanje draginje in brezvestne špekulacije in predlagati ministru za socialno politiko in ljudsko zdravje izdajanje novih ukrepov za zatiranje draginje in brezvestne špekulacije. V ta odbor pridejo po en predstavnik ministrstva za trgovino in industrijo, ministrstva za vojsko in mornarico, ministrstva za kmetijstvo, ministrstva za gozdove in rudnike, ministrstva za promet, ministrstva za finance, ministrstva za pravosodje, ministrstva za notranje zadeve, ministrstva za gradbe ter ministrstva za socialno politiko in ljudsko zdravje.

(2) Ministrstvo za socialno politiko in ljudsko zdravje sme v ta odbor poklicati tudi predstavnike gospodarskih zbornic, kmetijskih in delavskih zbornic, predstavnike glavne zadrugne zveze ter ostalih zainteresiranih organizacij in ustanov ter posamezne strokovne osebe, v kolikor zahteva to potreba.

Čl. 25. — Ta uredba stopi v veljavo z dnem, ko je objavljena v »Službenih novinah«. Tega dne nehalo veljati zakoni o pobijanju draginje življenjskih potrebščin in brezvestne špekulacije z dne 30. decembra 1921., pravilniki za izvrševanje tega zakona z dne 7. septembra 1922. leta, kakor tudi vsi ostali zakonski predpisi, ki niso v nasprotju z odredbami te uredbe.

Protidraginjska uredba in »glihanje« ljudi

Znano je, da mnogi ljudje ne kupijo prav nobenega blaga, če ne morejo nekaj »zgljhati« na ceni. Tudi če bi jim dal trgovec po tovarniški ceni blago ali še nižje, vendar ne bi bili zadovoljni, ker hočejo, da dosežejo popust na ceni. Trgovec mora seveda s to napako računati ali pa nič ne prodaja.

Sedaj pa nastane vprašanje, katero ceno bodo smatrali nadzorni organi za ceno, ki bo odločilna za presojo čistega dobička trgovca. Ali ceno, po kateri se dejansko prodaja blago ali pa ceno, ki jo navaja numeracija. Pravilno bi seveda bilo, da velja le cena, po kateri se je blago dejansko prodalo. Če pa velja numeracija, potem pa je nujno potrebno, da se uvedejo stalne cene. Ali pa bo uredba imela to moč, da bi ljudi odvadila od »glihanja«, je drugo vprašanje.

Naj bi se še drugi trgovci izjavili o tem vprašanju!

Cene življenjskih potrebščin se morajo vidno označiti

Združenje trgovcev v Ljubljani opozarja članstvo na še veljavno določilo § 6. zakona o pobijanju draginje, ki pravi: »vsakdo, ki prodaja življenjske potrebščine v obratovalnici, na trgu ali drugem kraju, mora sumarno ali podrobno označiti cene posameznih predmetov tako, da jih vsakdo lahko razločno vidi. Za življenjske potrebščine se po tem zakonu smatrajo: človeška hrana (jed in pižaja), živalska hrana, obleka, obutev, kurjava, razsvetljava, polj. priprave, kmetijsko orodje, zdravila in drugi predmeti nujne potrebe, ko tudi material za njih izdelovanje. Pravilnik tega zakona § 3. določa še posebej, da mora imeti vsaka obratovalnica tudi svoj katalog (cenik). Toda ob vsem tem mora biti na vsakem predmetu, izloženem bodisi v obratovalnici, bodisi pred obratovalnico, v oknu (izložbi), razločno označena cena.«

Dokler ne stopijo v veljavo drugačni predpisi, naj se članstvo Združenje trgovcev ravna po teh navodilih.

Denarstvo

Še nadalje nizki tečaji

Pretekli teden so nazadovale tečaji drž. vrednostnih papirjev na beograjski borzi še nadalje. Nazadovanje tečajev pa se ne razlaga le kot posledica mednarodne napetosti, temveč tudi z borzno-tehničnimi razlogi. Do 8. septembra ni borza delala. Ko je bila zopet odprta, so naravno tečaji padli. Javna roka je intervenirala, da prepreči nazadovanje tečajev. Njena intervencija pa ni bila zadostna, ker je na vsakem borznem sestanku ostalo nekaj papirjev neprodanih. Tečaji so zato nazadovani, čeprav le v manjši meri, ker niso borzijanci pritiskali na tečaje tako, kakor bi mogli. Ker pa je ostala intervencija javne roke še nadalje premajhna, so sklenili borzijanci na sestanku dne 19. t. m., da prepuste tečaje svobodnemu razvoju. To se je tudi zgodilo s posledico močnejšega padca tečajev. S tem pa je tudi že nastala možnost nakupa. Ker so padli tečaji v tako veliki meri, so postali drž. papirji zopet vabljeni in poleg javne roke so začeli kupovati tudi zasebniki. Poleg tega pa je padla tudi ponudba, ker po tako nizkih tečajih ljudje niso hoteli prodajati. Padanje tečajev se je proti koncu tedna ustavilo in nekateri tečaji so se celo popravili, kakor vojna škoda, ki se je dvignila od 394—na 396—din.

Kako so padli tečaji v preteklem tednu, kažejo naslednje številke:

	15. 9.	22. 9.
2-5% vojna škoda	420—	396—
7% investicijsko	95—	94—
4% agrarne	58—	55-50
6% begluške	77-25	73—
6% dalmat. agr.	73-50	70-50
6% gozdne obvez.	73-50	70—
7% Blair	88—	85—
8% Blair	91—	89—
7% Seligman	100—	99—
7% stabilizacijsko	95—	94—

Od vseh papirjev je postal 8% Blair najrentabilnejši, ker se obrestuje po zadnjem tečaju že po 9-99 odstotkov ali skoraj po 9 odstotkov.

Pravosodni minister je podpisal uredbo o spremembah in dopolnitvah uredbe o sodnih depozitih. Po novi uredbi morejo sodišča nalagati sodne depozite tudi pri občinskih hranilnicah.

Na predlog finančnega ministra ter na prošnjo kmetijskega ministra je Narodna banka sklenila, da bo dajala Prizadu, Zavodu za pospeševanje zem. trgovine in Priv. agrarni banki potrebne kredite za nabavo živil za prebivalstvo in vojsko.

Minister dr. Budisavljević o novi protidraginjski uredbi

Minister za soc. politiko in ljudsko zdravje dr. Budisavljević je sprejel ob izdaji uredbe o zatiranju draginje in proti brezvestni špekulaciji novinarje ter jim dal naslednjo izjavo:

Prve dni tega meseca, ko je v enem delu Evrope nastopilo vojno stanje, so začele v naši državi naglo skakati cene nekaterih živil in nekaterih drugih potrebščin, ki so življenjske važnosti za široke sloje ljudstva, čeprav ni bilo za skok teh cen nikakih utemeljenih razlogov.

Zaradi neupravičenega dvigovanja cen je sklenila nova vlada na svoji prvi seji, da izda uredbo z zakonsko močjo, s katero naj se energično onemogoči vsak poskus onih, ki mislijo, da morejo sedanje nemirne dni izkoristiti za čezmerno obogatitev.

Zaradi proučitve te uredbe je bila v ministrstvu za soc. politiko in ljudsko zdravje anketa, katere so se udeležili poleg zastopnikov zainteresiranih ministrstev tudi zastopniki gospodarskih organizacij in industrije. Na treh sejah je bila uredba vsestransko proučena in končno redigirana.

Uredba je bila nato na predlog ministra za soc. politiko in ljudsko zdravje sprejeta na seji vlade dne 19. t. m.

Namen uredbe je, da zaščiti socialno šibkejšega potrošnika pred gospodarsko močnejšim izkoriščevalcem. Da se ta namen doseže, so določene občutne kazni za one, ki mislijo, da morejo že danes, čeprav so razmere v naši državi mirne in normalne, doseči velike dobičke na račun onih, ki v mirni dobi komaj imajo dovolj za življenje.

Ti špekulanti ne smejo biti niti

en dan v dvomu, kaj jih čaka, če bi še nadalje neupravičeno dvigali cene in kopičili blago. Vedo naj tudi, da se bo postopek proti njim vodil hitro in odločno. Da bo ta postopek čim bolj uspešen, je potrebno, da prebivalstvo v polni meri pomaga oblastem pri izsleditvi in preganjanju krivcev.

Razume se, da uredba ni naperjena proti velikanskemu številu naših dostojnih in solidnih gospodarskih ljudi in poštenih hišnih lastnikov.

Vlada je imela pri izdaji te uredbe pred očmi, da se cene živil in drugih predmetov, navedenih v čl. 1. uredbe, ne morejo urejati samo z upravnimi ukrepi, sodnimi in policijskimi kaznimi, pa naj bi bile te še tako ostre. Zato je vlada sklenila, da tudi sama stori vse, kar je v njeni moči, da bo naš trg oskrbljen z zadostno količino blaga. V tej smeri sta že storila nujne in učinkovite ukrepe minister za trgovino in industrijo in minister za kmetijstvo.

Navajajoč motive in namere, ki so vodile vlado pri izdaji te uredbe, prosim javni tisk, da posamezna določila te uredbe podvrže kritiki. Niti eno človeško delo ni popolno. Z objektivno kritiko v tisku se bo moglo ugotoviti, kaj ni v uredbi dobro in kaj bi bilo dobro, pa v uredbi ni urejeno. Na ta način bo dana vladi možnost, da uredbo v posameznih določilih spremeni oziroma da jo dopolne.

Na koncu bi še omenil, da se vlada, ki je bila pri izdaji te uredbe na stališču, da je treba na škodo brezvestnih posameznikov preprečiti občno stvar, nada, da se ji bo to v polni meri posrečilo.

(Apelu g. ministra se bomo odzvali v eni prihodnjih števil.)

Izvozniki živine bodo dobili denar v 3 tednih.

Zavod za pospeševanje zunanje trgovine sporoča, da ni pravilna vest, da bodo dobili izvozniki živine plačano živino, ki so jo izvozili v Nemčijo, šele v 3 do 6 mesecih. Denar bodo že prejeli v 3 tednih kakor dosedaj.

50—100 vagonov češpelj na dan v Nemčijo

V začetku vojne se je izvoz češpelj v Nemčijo popolnoma ustavil in so zato tudi cene silno padle. V zadnjem času pa se je izvoz češpelj v Nemčijo zelo povečal, ker Nemčija zaradi angleške blokade ne more dobiti češpelj po morju. Zato se odpira za naše češpelje srednjeevropski in nemški trg. Normalen izvoz češpelj v Nemčijo

se je tudi začel in izvažamo sedaj po 50 do 100 vagonov dnevno. Za ozemlje bivše Avstrije nam je dodeljen za češpelje v razsutem stanju kontingent 400.000 RM po ceni 9-50 RM za 100 kg češpelj franko jugoslovansko-nemška meja.

Nove težave v trgovini

Tovarnar zahteva plačilo v gotovini od grosista, grosist nato od trgovca-detajlista, ta pa od odjemalca. Pri odjemalcu pa se plačilo v gotovini, zlasti v nekaterih strokah, vedno ustavi. Kako naj plača potem v gotovini detajlist? Kako pa grosist, če ne dobi od detajlista gotovine.

Krog se na ta način ustavi. Morja bi bila ta ustanova, ki bi nudila za blagovne kredite ljudem trgovcem cenene denarne kredite. Drugače itak res ne gre, ker sami predpisi ne ustvarjajo gotovine, brez katere pa se to vprašanje ne more rešiti.

A na kreditno ustanovo za trgovce nihče ne misli. In vendar brez nje ne gre!

Izvoz svinj v Nemčijo se je pričel

Dosežen je bil sporazum med nemškimi oblastmi in Zavodom za pospeševanje zunanje trgovine o izvozu naših svinj v Nemčijo in Češko-Moravsko. Vsak teden se bo izvozilo na dunajske trge 2000 svinj, v Nemčijo pa 200. Dunajski izvoz je razdeljen takole: 8 vagonov tedensko bodo izvozili trgovci-izvozniki, 8 vagonov zadruge in 4 vagona proizvajalci. Uredil se bo tudi izvoz naših svinj na Slovaško, kamor bomo izvažali tedensko 10 vagonov.

Plačilni pogoji ostanejo za Nemčijo in protektorat isti, kakor so veljali do 1. septembra, za Slovaško pa plačilni pogoji še niso določeni.

Doma in po svetu

Ban dr. Šubašić je izdal uredbo, s katero se začasno prepovedujejo vsi javni shodi na prostem ko tudi v zaprtih prostorih. Uradno se utemeljuje potreba tega ukrepa s tem, ker so skušali nekateri zlonamerni elementi z organizacijo raznih incidentov škodovati ureditvi novih razmer na Hrvaškem. Da se laže nadzira delo teh elementov, je bila izdana gornja uredba. »Hrvatski dnevnik« komentira banovo prepoved ter pravi, da je šlo pri mnogih incidentih tudi za osebna maščevanja nad ljudmi, ki so v prejšnjih režimih nastopali proti Hrvatim. Čeprav je ogorčenje nad delom teh ljudi razumljivo, je pa vendar osebno maščevanje nedopustno, ker bo že narod sam poskrbel, da se ti ljudje kaznujejo. Posledica prepovedi javnih zborovanj bo, da se ne bodo mogli poslužiti shodov za svoje temne namene razni neodgovorni elementi, dočim se bo mogel narod pravilno informirati.

Madžarski politiki iz Vojvodine so se prijavili pri dr. Mačku ter mu razložili želje madžarske narodne manjšine. Dr. Maček jim je obljubil, da bo njih želje predložil ministrskemu svetu.

»Obzor« piše, da sedanji čas nikakor ni prikladen, da bi se razpisale volitve v skupščino. To pa sedaj niti ni potrebno, ker ima vlada po zadnji uredbi pravico, da spreminja zakone. Vlada more torej izvršiti tudi zelo velike izpremembe v našem notranje političnem življenju.

Uveljavljena je uredba, po kateri se pooblašča Narodna banka, da more v nasprotju s predpisi člana 11. zakona o Narodni banki za potrebe narodne obrambe eskompitirati blagajniške zapise finančnega ministrstva do zneska 240 milijonov din. Vse podrobnosti bo predpisal fin. minister sporazumno z Narodno banko. Ti blagajniški zapisi se ne vstavejo v zapise, ki se izdajajo na podlagi uredbe o izdajanju blagajniških zapisov finančnega ministrstva z dne 9. avgusta 1939 ter uredbe o emisiji posebnih blagajniških zapisov pri Narodni banki z dne 24. avgusta 1939.

Zagrebska železniška direkcija bo zopet prevzela pod svojo upravo železniško progo Čakovce—Dolnja Lendava, Čakovce—Kotoriba in Čakovce—Dravsko Središče, ki so bile od leta 1924. pod upravo ljubljanske železniške direkcije, čeprav so bile na ozemlju savske banovine.

Namesčenci banovine Hrvatske bodo dobili posebne čepece s hrvatskim grbom, nad katerim bo kraljevska krona, okoli grba bo žitno klasje, ki bo zlato, srebrno ali železno po stopnji namesčenja.

V novo organizacijo »Hrvatski junak« so korporativno vstopile tudi organizacije »Križarjev«, ki jih vodi dr. Protulipac. Novo hrvatsko organizacijo pozdravlja tudi sarajevski »Katolički list«.

V petek je bil v Ljubljani pokopan brigadni general Adolf Kilar, ki je bil šele pred dnevi imenovan za generala. Pokojnik se je proslavil tudi kot prostovoljec na Koroškem in v Prekmurju. Njegova nenadna smrt v Vranju je globoko pretresla javnost. Slava njegovega spomina!

Alojzij Midorfer, svetnik Zbornice za TOI je umrl v Novem mestu v starosti 47 let po težki bolezni. Pokojnik je bil član obrtniškega odseka ter je bil zaradi svojega dobrega značaja splošno priljubljen. Bil je tudi dolgo v ruskem ujetništvu. Bodi vrlemu obrtniku ohranjen lep spomin!

Za pomočnika notranjega ministra je imenovan dr. Milorad Vlaškin, ki bo prevzel vodstvo vrhovne policijske oblasti.

Posle komisarja za mesto Zagreb je prevzel Mato Starčević, ki ima nalog, da izvede volitve.

Ravnateljstvo SUZORja je bilo razpuščeno in imenovan za novega komisarja Jurij Gašperac, ki je tudi že prevzel posle.

Neki policijski stražnik je bil v petek zjutraj v Zagrebu od neznanca ubit, ko je opravljal službo.

Novo asfaltirano cesto med Zagrebom in Samoborom je izročil v nedeljo ban dr. Šubašić prometu.

Že v 24 urah barva, plesira in kemično snazi obleke, klobuke itd. Skrobi in svetlolika srajce, ovrtnike in manšete. Pere, suši, munga in lika domače perilo

tovarna JOS. REICH

Poljanski nasip 4-6. Selenburgova ul. 3
Telefon št. 22-72.

Za časa češpljevega tedna v Ljubljani je bilo uvoženih 145.143 kilogramov češpelj, za katere ni bilo treba plačati nobene mestne trošarine. Češplje so se prodajale po 125 din. Mnogo češpelj je prišlo tudi iz Bosne in drugih vzhodnih krajev.

Na konferenci tiska je izjavil predsednik Roosevelt, da sta se pojavile dve podmornici v ameriških vodah. Na vprašanje novinarjev, katere narodnosti sta obe podmornici, je odgovoril Roosevelt, da sta morda švicarski. Ko so nekateri novinarji dejali, da sta morda kanadski, je dejal Roosevelt: »Morda pa bolivijske ali afganistanske?«

Boji za Varšavo se še naljujejo. V soboto popoldne je 100 nemških topov neprestano bombardiralo Varšavo. Ubityh je bilo nad 1000 ljudi. Vse polno stavb je bilo porušeno.

Nemška vlada je objavila, da je bilo dosedaj skupno ujetih 450.000 poljskih vojakov. Ti bodo zaposleni v kmetijstvu in industriji. Dobivali bodo samo hrano, a nobene plače.

Hrabri župan Varšave Starzinski je imel po varšavskem radiu govor, v katerem je govoril o velikanskih škodah, ki jih je napravilo bombardiranje. Od kraljevskega dvorca je ostal samo en zid. Porušeni so narodni muzej, več cerkva, dom umetnosti itd. Ljudi je bilo ubityh na stotine. Kljub temu pa vojna še ni končana. »Boga molimo, da se nam vrne to, kar je naše in bomo mogli kaznovati sovražnika, je dejal.« Na koncu svojega govora je odločno zavrnil očitke, da bi bili Poljaki nad Francozi in Angleži razočarani. Še pred vojno so Poljaki vedeli, kakšne težkoče jih čakajo. Prepričani pa so tudi še danes, da bodo iz vseh težav izšli zmagovito.

Tri sovjetske križarke in 50 sovjetskih podmornic je odplulo iz Kronštata, da zasledijo poljsko podmornico »Orel«, ki je pobegnila iz Latiškega pristanišča. Podmornica ima baje živil za tri mesece.

Na zapadni fronti so začeli uporabljati Francozi svinje za uničevanje minskih polj. Nagnali so na minsko polja več tisoč prašičev, ki so potem povzročili eksplozijo min. Pri tem pa niso niti prešli popolnoma izgubljeni, ker jih takoj po eksploziji zakoljejo, če niso poginili in jih pošljejo v vojaške kuhinje.

Sovjetske oblasti so v Vilni zasle vse zasebne trgovine in vsa zemljišča, ki so bila last zasebnikov. Ustanovljen je mestni sovjet in imenovan komisar.

Ruska vlada je objavila, da vpo-klicani rezervisti zaenkrat ne bodo demobilizirani.

Zaradi vesti, ki se širijo v zvezi z umikom nemških čet na demarkacijsko črto, izjavlja nemški dopisni urad, da so imele nemške čete nalog, da čimprej uničijo poljsko armado, ne pa da osvoje čim več poljskega ozemlja.

Nizozemska je začela zidati svojo »Magnetovo« črto, ki bo obstojala iz treh trdnjavskih pasov.

Morice romunskega ministrskega predsednika so pripeljali na kraj atentata ter tam vse postrelili, nato so pustili trupla ležati na ulici. Na kraju je bil postavljen napis: Tako se bo zgodilo z vsemi izdajalci domovine.

Vsi voditelji bivše železne garde so bili aretirani in ustreljeni. Časopisi poročajo, da je bilo ustreljenih okoli 400 članov bivše železne garde.

Prof. Freud, ustanovitelj psihoanalize, je umrl v Londonu.

Radio Ljubljana

Torek 26. sept. 12.00: Mandoline in balalajke (plošče) — 12.45: Poročila — 13.00: Napovedi — 13.20: Koncert radijskega orkestra — 14.00: Napovedi — 18.00: Plošče — 18.40: Glasbeni spored našega radija v prihodnjem letu (dr. A. Dolinar) — 19.00: Napovedi, poročila — 19.30: Deset minut zabave — 19.40: Pravosodje v Srbiji pred izdajo obč. državlj. zakonika — 20.00: B. Smetana: Valenštajnov tabor, suita (plošče) — 20.20: J. Pregelj: Ljubljanski študentje, dramska igra (člani radijske igralske družine) — 22.00: Napovedi, poročila — 22.15: Koncert radijskega orkestra.

Sreda, 27. sept. 12.00: Plošče — 12.45: Poročila — 13.00: Napovedi — 13.20: Iz starih operet (plošče) — 14.00: Napovedi — 18.00: Dela Ivana Cankarja v tujini (prof. France Vodnik) — 18.15: Plošče — 18.40: Mladinski spored v prihodnjem letu — 19.00: Napovedi, poročila — 19.40: Nac. ura — 20.00: Kmečki trio in g. Mirko Premelč — 21.15: Klarinet solo, Franc Urbanec, pri klavirju prof. M. Lipovšek — 22.00: Napovedi, poročila — 22.15: Bolgarska glasba (plošče).